

Fransiýada howpuň gözbaşy migrantlarmy ýa sistema?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Fransiýada howpuň gözbaşy migrantlarmy ýa sistema? FRANSIÝADA HOWPUŇ GÖZBAŞY MIGRANTLARMY ÝA SISTEMA?

Häkimiýetiň gowşaklygy – temasy, meselesi, reňki ýa-da islegi näme bolsa bolsun, kanuny ar almak, talaňçylyk etmek ýa-da başagaýlyk döretmek üçin bozmak isleýän her kimsäň aklyny bulaşdyrýar

Meniň pikirimçe Fransiýada bolup geçenleriň adalatsyzlyk bilenem, akýagyz milletparazlar bilenem, muslimanlar bilenem, Kurany-Kerimiň ýakylmagy bilenem, eýran liderligini ýaňsa alýan «Charlie Hebdo» žurnaly bilenem dahylly ýeri ýok.

Russiýanyň döwlet ýolbaşçysy Putiniň Ukraina berýän goldawyndan ötri Fransiýa gardy ar almak maksatly komplimasiýadanam, ABŞ-nyň prezidenti Baydendenem, amerikanlardanam gelip çykanok...

Demonstratlaram arap ýa-da afrikaly migrantlar bilen çäklenenok, öñe sürülenlerem aklama we ar alma teoriýalaryndan ybarat däl...

Munuňam sebäbi merkezi hökümetiň gowşaklygy. Şeýle gowşaklyk netijesinde-de köpçülikleýin gozgalaň artýar. Adamlar sosial mediýada ýaýradylýan gorkuzma kampaniýalary we ýalan-ýaşryklar bilen doldurylyp jemgyyetçilik ýerlerine çykarylýar.

Häkimiýetiň gowşaklygy – temasy, meselesi, reňki ýa-da islegi

näme bolsa bolsun, kanuny ar almak, talañçylyk etmek ýa-da başagaýlyk döretmek üçin bozmak isleýän her kimsäň aklyny bulaşdyrýar.

Fransuz ygtyýarlylar polisiýa işgärini tussag astyna aldy. 17 ýaşly ýigdekçäni öldüren polisiýa işgäri bilkastlaýyn adam öldürmekde aýyplandy. Çykyşlary möwjeden uçgun şudy we tussag etmelere garamazdan çykyşlar dowam etdi. Oppozisionerleriň we gahar-gazabyna bäs gelip bilmeyänleriň gaçybatalgasynyň kanun we derňew kanallary bolmaly. Emma bu kanallar inçelende ýa-da işlemän duranda sosial-syýasy sistema parçalanmafa we belki-de çökmäge başlaýar.

Fransiýanyň jebir çekenlere şikaýat etme mümkünçiligini berýän siatemasy we mehanizmleri bar.

Üstesine, fransuzlar talaplaryny diňe suduň zallarynda däl, saýlawlarda-da orta oklap bilyärler. Kanuny migrantlaryňam beýleki fransuzlar ýaly iş taşlaýış yylan etmäge we parahatçylykly demonstrasiýalary geçirmäge hukugy bar. Ýagdaý şeýle bolansoň, bulagaýlyk, urha-urluk, garşılyklaýyn jogap görünüşinde ýüze çykan «köçe adalaty» eden-etdiliği we ikiraraplaýyn ýykgyňçylygy emele getirýän jenaýatçylykly hereketdir.

Fransiýa protestlerdäki artyş we yzygiderlilik sebäpli ençeme ýyl bări ykdysady we jemgyýetçilik taýdan kynçylyk çekýär. Protestçileriň hemmesi migrant ýa musulman raýatam däl.

Mundan öñem daşky gurşawy goraýy toparlaryň, şerap öndürjileriň, kowid-19 çäklendirmelerine garşı çykan komplimasiýaçylaryň, milletparazlaryň, migrant duşmanlarynyň, professionallaryň we ýasaýyış-durmuş şertlerine nägileligi bolan gaharlylaryň başyny çekýän gapma-garşılyklar bolup geçipdi. Bular Fransiýanyň merkezi hökümetine birnäçe gezek nägilelik bildirdiler we bu agalyk syýasy taýdan gowşak, howpsuzlyk taýdan ejiz göründi. Megerem mundan has beterini görsek gerek.

Teoriki taýdan Fransiýanyň raýat sistemasy giň we çeýe. Dürli talaplara we meýillere eýe protestçileri öz içine alyp bilyär. Parallel kanuny we syýasy ýollara eýe jemgyýetçilik üýtgeşmeleriň oňyn kabul ediljekdigi we petiş howany

gowşatjakdygy çaklanýar.

Emma döwlet edaralaryna bolan hormatyň azalmagy bilen birlikde köçelerde parahatçylykly ýollar bilen nägilelik bildirmek düşünjesi käbir protestçileri kanagatlandyrman başlady.

Häzir ygtyýarlylar gjem bolsa herekete geçdu we ykdysady, ideologik, dini, syýasy tutaryklary näme bolanda-da urha-urlugyň çäre däldigi ýa-da oñlanmajakdygy hakda duýduryş berdi.

Jemgyýetiň bir bölegi hökümete her garşı çykanda hökümet bialaç ýagdaýa düşen ýaly bolýar. Emma howpsuzlygy üpjün etmek üçin ukyplaryny ulanmanlygyndan däl, kanuny edaralaryny goldap güýçlendirmek we ýola goýmak üçin kanun çykaryjy mejlisleri bolmanlygyndan şeýle bolýar.

Birleşen Korollykda korol Carlzyň täç geýme dabarasından öñincä hökümet oppozisionerleriň niyetlerine garşı taýýarlygyny gördü we parlamente ýüz tutdy.

Parlamentde hem käbirleri köçelerde ýol hereketini bökdemek üçin oturma protestini gurnanlara türme jezasy ýaly öñ görülmédik, çykyşlary we urha-urluklary çäklendirýän gyssagly kanunlary çykardy.

Şeýlelikde dabara däp-dessurlara laýyklykda geçirildi we ýurt derejesinde asudalyk höküm sürdi.

Howpsuzlyk ugrundaky şowsuzlygyň sebäbi şol bir wagtyň özünde medeni şowsuslyktdyr. Fransiá we kese ýerlileriň göçünden kösençlik çekýän Ýewropanyň köp ýurdy jemgyýet bilen bitewileşmegi, birmenzeş gymmatlyklara ynanýan raýatlar ýagdaýyna gelmegi we özüne ýaşamaga-işlemäge rugsat berýän ýurduň kada-kanunlaryna uýmaklary üçin migrantlar bilen çagalaryny jemgyýete gasandyrmagá gönükdirlen medeni maksatnama bilen gyzyklanmadý we işläp düzdi.

Medeni reabilitasiýa barha tapawutlylaşýan we çaknyszýan, geljekki nesilleriň aýyna duşmançylyk guýyan toparlaryň bir ýerde agzybirlikde ýaşamaklaryny üpjün etmek üçin gerek. Hökümetiň urha-urluklar bilen ýüzleşme babatdaky islegsizligi protestleri «alyň ala meýdanynda» içerkى urşa öwrüp barýar.

Hökumet adamlaryň gahar-gazaplaryny orta atanlaryndan soñ köşeşip öýlerine dolanjagyny umyt edýärdi. Emma has öñki

mysallarda ygtyýarlylar protestçi güýçleriň bulam-bujarlygy bilen gowşandygy üçin şeýle güýçler bu gezek çäklerini giňeltdi we liderleri urha-urluk hem-de talaňçylyk boýunça hasam ýureklenen ýaly boldular.

2021-nji ýylyň 6-njy ýanwar wakalary bolup geçende görmezlige-bilmezlige salan ABŞ Kongrese cozanylaryň yzyna düşüp, olary jogapkärçilige çekmegini makul bildi we günäkärlere agyr jezalary berdi.

Hökümetiň aýdanlaryna ynansaň-a, şol pitnede bir polisiýa işgäri bilen dört demonstrat öldürilipdir. Wekiller palatasynyň başlygynyň kürsüsine geçip, aýaklaryny stolda goýup surata düşen demonstrat sekiz jenaýatçylykly hereketde aýyplanyp tussag edildi.

Düýnüň Fransiýasy özara çaknyşýan çepçi we sağy toparlaryň arasynda umuman alanda parahatçylykly demonstrasiýalara garşıy göreşyärdi. Şu günüň Fransiýasy bolsa merkezi hökümetiň gowşak ýagdaýynda çaknyşyklary her gezeginde partlama duýduryşyny berýän dürli gatlaklar we dürli ýasyryň pyyllar bilen doly gämä meñzeýär.

Abdyrahman RAŞID / @aalrashed

Duşenbe, 03.07.2023 ý. Publisistika